

Alla goda ting är tre

- Ett spelmanslags betydelse för en bygd i Dalarna

All good things are three

- The meaning and significance of a folk music group for a community in Dalarna

Louise Ramberg

Alla goda ting är tre

- Ett spelmanslags betydelse för en bygd i Dalarna

Louise Ramberg

Handledare: Yvonne Gunnarsdotter, Sveriges lantbruksuniversitet,
Institutionen för stad och land

Examinator: Kjell Hansen, Sveriges lantbruksuniversitet,
Institutionen för stad och land

Omfattning: 15 hp

Nivå: Grundnivå, G2F

Kurstitel: Självständigt arbete i landsbygdsutveckling

Kurskod: EX0523

Program/Utbildning: Agronomprogrammet - landsbygdsutveckling

Utgivningsort: Uppsala

Publiceringsår: 2016

Omslagsbild: Dans i Ovanmyra bystuga. Foto: Louise Ramberg 2016-04-01.

Upphovsrätt: Samtliga bilder i arbetet publiceras med tillstånd från upphovsrättsinnehavaren

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: community, platsidentitet, folkmusik, Dalarna.

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land

Sammanfattning

Den traditionella och lokala folkmusiken har historiskt sett varit ett viktigt inslag på den svenska landsbygden, framförallt när vi föreställer oss livet i en lantlig idyll som Dalarna. Denna fallstudie diskuterar vilken betydelse folkmusiken i form av ett bestämt spelmanslag har för en specifik bygd i Dalarna. Intervjuer och en observation har används för att undersöka hur de boende i bygden uppfattar spelmanslaget och i vilka sammanhang laget har störst betydelse. Informanternas svar och det som uppenbarar sig under observationen har analyserats ur tre perspektiv med grunden i Ruth Liepins communitymodell. Modellen som i uppsatsens applicerats på bygden är uppbyggd av hörnstenarna människor, mening, praktiker samt rum och strukturer. Den tar i viss mån även hänsyn till externa individer, relationer och nätverk. Uppsatsens diskussion har resulterat i en utvecklad communitymodell som till strukturen liknar Liepins men som ytterligare betonar bygdens relationer till externa aktörer och skeenden. Ur intervjuerna framkommer att spelmanslagets deltagande i bygdens midsommarfirande samt två konserter med spelmanslaget i den lokala kyrkan betyder mest för lokalbefolkningen. Samtidigt har spelmanslaget liten betydelse vid andra aktiviteter under året. Diskussionen reflekterar framförallt över en föränderlig platsbenämning och platsidentitet, en bygds rumsliga sträckning och gränser samt mening och symboler.

Bygdens platsbenämning och platsidentitet påverkas av dess externa relationer med omvärlden. Relationerna utgörs av medlemmar ur spelmanslaget som inte bor i bygden men som kommer dit för att spela, samt människor som besöker bygden för att delta i aktiviteter som spelmanslaget ordnar eller är en del av. Bygdens platsbenämning är därför föränderlig och påverkas precis som bygdens identitet av att dessa utomstående människor interagerar med bygden. Den rumsliga sträckningen för bygden är svår att definiera vilket gör bygdens rumsliga gränser vaga. De människor som bor på platsen upplever bygden och dess karaktärsdrag som meningsfullt, vilket innebär att spelmanslaget får mening bland invånarna då det är ett av bygdens tydligaste karaktärsdrag. Dessutom utgör spelmanslaget en symbol för bygden framförallt under midsommarfirandet. Den utvecklade communitymodellen inkluderar förutom Liepins hörnstenar även faktorerna ovan vilka omfattas av uppsatsens tre analysperspektiv. Perspektiven, i form av föränderlig platsbenämning, förlängning av den platsbaserade communityn samt symbolers betydelse, bidrar till den alternativa communitymodellen vilket utgör ytterligare ett sätt att förstå verkligheten och fallstudien på.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Upptakt	3
En landsbygd i förändring	3
Bodabygden.....	4
Folkmusikens historiska roll i Dalarna.....	5
Boda spelmanslag.....	6
Uppsatsens syfte och frågeställning	7
Första takten- Metod och tillvägagångssätt.....	8
Metodval.....	8
Tillvägagångssätt.....	10
Urvalet.....	10
Intervjuerna	11
Observationen.....	11
Andra takten- Teori och begrepp	12
Liepins communitymodell.....	13
Symboliskt konstruerade communities	14
<i>A progressive sense of place</i> - en plats och dess identitet.....	15
Skuggbyn- en bys utomstående relationer	16
Tredje takten- Resultat och diskussion.....	17
Bodabygdens folkmusikaliska årscykel	17
Midsommar	17
Att spela in sommaren och julen	19
Bodastämman och sommarspelningen på Boda Gammelgård.....	21
De månatliga Ovanmyra- spelningarna.....	21
Bodabygden som community.....	23
Människor.....	25
Praktiker	28
Mening	29
Rum och strukturer.....	30
Slutklammern	33
Källor.....	35
Figurförteckning:	
Illustration 1: Communitymodell.....	13
Illustration 2: Utvecklad communitymodell.....	24

Upptakt

En landsbygd i förändring

Hur gemenskapen på landsbygden ser ut och upprätthålls har förändrats under de senaste 100 åren (Gunnarsdotter 2005). Tidigare baserades mycket av landsbygdens gemenskap på arbete och då främst på den gemenskap och det föreningsliv som lantbruket erbjöd. När de areella näringarna i form av jordbruk, fiske och skog tillsammans med andra lokala arbetsplatser minskade under början av 1900-talet minskade även arbetsgemenskapen. I och med att de lokala arbetsplatserna blev färre tvingades landsbygdsborna flytta från sina hembygder till mer tätortsnära eller urbana områden i jakt på arbete. Resultatet blev att landsbygdens befolkning sedan slutet av 1800-talet har minskat men idag ligger på en relativt stabil nivå jämförbar med 1970-talet (Gunnarsdotter 2005:15). Arbetsgemenskapen ersattes under 1900-talets gång av en annan typ av föreningsliv och social samvaro som var uppbyggd på människors fritid snarare än arbete. Gunnarsdotter hävdar att landsbygdens sociala liv numera är baserat på frivilligt deltagande och en abstrakt socialitet, där syftet med deltagandet är att upprätthålla gemenskapen till skillnad från syftet att göra något konkret som att bruka marken eller bygga något. Skillnaden är dock inte alltid tydlig (Gunnarsdotter 2005:255). Den nya formen av social samvaro innebär även att människor umgås mer i hemmen, vilket kan tänkas vara en effekt av färre lokala arbetsplatser och andra mötesplatser (Gunnarsdotter 2005:258).

Gemenskapen i en bygd har med andra ord gått från att vara mer eller mindre tvingande till att vara frivillig. Förutsättningarna och villkoren för umgänge och gemenskap på landsbygden har förändrats. Det kan tänkas att det inte är lika enkelt och självklart att delta i bygdens sociala liv idag då umgänget inte automatiskt kommer med arbetet utan kräver att människor på sin fritid engagerar sig. Även befolkningsminskningen på landsbygden har betydelse för bygdens möjlighet till att upprätthålla en lokal gemenskap. I denna uppsats ligger förändringen på landsbygden, och då främst skiftet från arbetsgemenskap till fritidsgemenskap, som grund för en fallstudie av en bygd och dess gemenskap. Fallstudien studerar och analyserar specifikt en av de faktorer som skulle kunna ha betydelse för bygdens gemenskap, nämligen folkmusiken.

Bodabygden

Objektet för fallstudien i denna uppsats är Bodabygden som ligger i Dalarna. Bodabygden är ett för uppsatsen påhittat samlingsnamn för Boda kyrkby och omkringliggande områden eller byar. I benämningen Bodabygden räknas t.ex. Lenåsen och Ovanmyra in. Andra närliggande områden som jag ännu inte hört namnen på skulle också kunna inkluderas eftersom platsens geografiska gränser inte är relevanta för uppsatsen. Bodabygden tillhör Rättviks kommun (Rättviks kommun 2015-03-24) och ligger på den östra kanten av Siljansringen mellan Rättvik och Furudal längs med väg 301. I början av april var jag på besök i bygden för att göra intervjuer och för att skapa mig en bild av platsen:

20 minuter från Rättvik svänger jag av till vänster från väg 301. Vägen som har namnet Björkallén verkar utgöra huvudgatan genom Boda kyrkby. Jag kör sakta Björkallén fram för att skapa mig en bild av samhällets storlek och atmosfär. Björkallén går parallellt med väg 301 och på bägge sidor om mig ligger hus med trädgårdar, vilka fortfarande är kala efter vinterns kyla. Det är en vacker dag med strålände vårsol och klarblå himmel. Efter några få minuter avtar plötsligt bebyggelsen och jag kommer ut på väg 301 igen. Jag följer 301:an tillbaka till Boda kyrkbys avtagsväg Björkallén och kör ytterligare en gång genom samhället, nu med ett större fokus på detaljerna. Jag konstaterar, förutom att det är ett relativt litet samhälle, att Boda kyrkby bl.a. har en skola, en mataffär, en hembygdsförening, en mötesplats vid namn Bodahus, ett bageri och en ståtlig vitputsad kyrka belägen på bygdens högsta punkt. Jag parkerar bilen vid Bodahus där jag en stund senare ska träffa dagens första informant och tar en promenad upp till kyrkan. Jag möter endast några få människor vilket ger mig intrycket av att Bodabygden inte verkar vara den livligaste byn, men inser snart att det är vardag och att många av invånarna antagligen jobbar. Vid kyrkan står en anslagstavla och jag läser diverse plakat och noteringar som är uppsatta. Trots lugnet i byn verkar det hända mycket och finnas många event att delta i, bl.a. folkmusik- och folkdanskurser med Boda hembygdsförening i samarbete med Boda spelmanslag.

Folkmusikens historiska roll i Dalarna

Folkmusik är en musikgenre som generellt varit förknippad med traditionella livsstilar som t.ex. bondesamhället (Musikverket 2016-06-21). Owe Ronström (1990) skriver att från slutet av 1800-talet blev fiolen en symbol för den genuina bondekulturen i Sverige. Det speglades särskilt tydligt i Dalarna, i och med de arbetsvandringar till Stockholm som bönderna tvingades göra under 1800-talet och en bit in på 1900-talet. Arbetsvandringarna var resultatet av allt lägre inkomster från jordbruket och kvinnor och män tvingades att till fots ta sig till Stockholm eller ännu mer avlägsna platser för att sälja hemslöjd eller arbeta hos herrskap. Under de ofta organiserade storvandringarna mellan Dalarna och Stockholm gick spelmän med och spelade gånglåtar vilka skulle hålla tempot och humöret uppe (Föreningen Dalkarlsvägen 2016-06-21). Folkmusiken var ett viktigt inslag i vandringarna och eftersom vandringarna var en del av Dalarnas dåtida bondesamhälle hade folkmusiken överlag troligtvis betydelse för människorna och byarna i Dalarna. Ronström skriver dessutom att folkmusiken historiskt sett varit ett uttryck för kollektivism och att den bl.a. har speglat ett landskap, en större region eller folket i en by (Ronström 1990). Det finns därför anledning att tro att folkmusiken spelat en viktig roll för Dalarnas byar och för identiteten av Dalarna.

Ytterligare en anekdot visar på folkmusikens historiska roll i Dalarna. Historien handlar om den första spelmanstävlingen som arrangerades i Mora år 1906 av Anders Zorn, som tyckte att *skogarna hade tystnat och att han inte längre hörde vallkullornas kulningar eller kohornens signaler* (Sveriges Spelmäns Riksförbund 2016-06-21). Zorn tyckte att kullornas unika kunskaper skulle finnas kvar och spelmanstävlingen kom till som en uppmuntran till kullorna att bevara sina kunskaper (Sveriges Spelmäns Riksförbund 2016-06-21). I mer modernt ordalag betyder kullor, eller Dalkullor, kvinnor från Dalarna. Vallkullor syftar på de kullor som följde med boskapen på bete i skogen (Dalarnas Tidningar 2014-03-21). Spelmanstävlingen lockade många spelmän och är föregångaren till dagens spelmansstämmor där spelmän träffas för att spela, dock utan tävlingsmomentet (Sveriges Spelmäns Riksförbund 2016-06-21). I och med den första spelmanstävlingen 1906 blev folkmusiken en tydlig länk till det traditionella bondelivet.

Boda spelmanslag

Trots att många aktörer och aktiviteter troligtvis har betydelse för gemenskapen i Bodabygden har jag valt att enbart studera betydelsen av bygdens spelmanslag, Boda spelmanslag. Ett spelmanslag är en sammanslutning av spelmän likt konstellationen hos en orkester. Boda spelmanslag startades 1953 som en avknoppning av Rättviks spelmanslag. Anledningen var spelmännens långa resor till Rättvik och det faktum att det fanns en egen låt- och danstradition i Bodabygden. Dessutom skulle kung Gustav VI Adolf samma år besöka Boda kyrka under sin så kallade Eriksgata, vilket ytterligare bidrog till att spelmännen från Boda startade sitt eget spelmanslag (Boda spelmanslag 2016-07-06). Från en av de informanter jag pratat med framkommer dessutom att:

Det lär visst ha gått till så att Boda och Rättvik dom spelade i lag från allra första början, och då var det ofta så att dom var ute på Gammelgården i Rättvik vid midsommar och så. Och när det var midsommarfirande här i Rättvik då så... jag vet inte om det här är konfidentiellt, men det är väl preskriberat om det hände på 50- talet? Ja såhär då, tillslut var det bara Bodagubbarna som var kapabla till att spela för dom andra hade tittat lite för djupt i flaskan va. Balla ur helt enkelt. Så då var det nån som tyckte att 'är det inte lika bra att vi sköter oss själva?' (Ulla, medlem i Boda spelmanslag).

Samma informant hävdar att medlemmarna i Boda spelmanslag under denna tid bodde i och kom från just Bodabygden. Enligt de dåvarande föreningsstadgarna fanns krav på att medlemmarna skulle komma från Boda, dvs. vara Bodingar, eller ha anknytning till Boda genom släktskap. Idag finns inte längre några sådana krav och medlemskap kvitteras ut genom att man spelar sig in i laget och fortsätter vara aktiv medlem. Många av medlemmarna i dagens Boda spelmanslag kommer därför inte från Bodabygden, och många bor på andra håll i Dalarna men även i andra delar av Sverige. Trots detta sker övningar och mycket av spelningarna i trakten kring Bodabygden. Informant Ulla påpekar att: *Dom medlemmarna som bor i Stockholm dom kommer ju hit och spelar. Det är inte så att laget åker iväg bara för att medlemmarna finns på andra orter.* Boda spelmanslag arbetar för att bevara och värna om de dansanta Bodapolskorna som blivit ett signum för laget och Bodabygden. Precis som andra polskor spelas Bodapolskan i tretakt, vilket även speglas i uppsatsens titel, utformning och disposition. Spelmanslaget har idag ca 50 medlemmar som spelar fiol, dragspel, cittra, gitarr och munspel.

Uppsatsens syfte och frågeställning

Uppsatsens syfte är att undersöka vilken relation Bodabygden och dess invånare har till Boda spelmanslag, som utgör en lokal aktör för Bodaborna att förhålla sig till.

Syftet besvaras genom frågeställningen:

Vilken betydelse har Boda spelmanslag för Bodabygden?

Första takten- Metod och tillvägagångssätt

Metodval

För att besvara min frågeställning har kvalitativa metoder i form av intervjuer och en observation använts. Valet av en kvalitativ forskningsmetod grundar sig på mitt intresse för hur människor upplever och uppfattar saker och jag vill att min frågeställning ska besvaras utifrån detta perspektiv. Intervjumetoden lämpar sig väl för undersökning av mänsklig erfarenhet (Kvale & Brinkmann 2014:142,143). Inom kvalitativa studier används begreppet fenomenologi vilket utgår ifrån:

...ett intresse av att förstå sociala fenomen utifrån aktörernas egna perspektiv och beskriva världen som den upplevs av dem enligt antagandet att den relevanta verkligheten är vad människor uppfattar att den är (Kvale & Brinkmann 2014:44).

Då min uppsats grundar sig på informanternas syn på Bodabygden och Boda spelmanslag så ville jag göra långa och djupgående intervjuer med enbart några få informanter, snarare än korta och ytliga med fler informanter. Att studera ett fåtal fall eller göra ett fåtal intervjuer kallas för intensiva studier, och innebär ofta att många variabler undersöks (Hellevik i Teorell & Svensson 2007:80). Det var även min tanke vid urvalet av informanter. Med längre intervjuer hinner fler variabler föras fram i ljuset, både av mig och av dem jag pratar med. Det kan tänkas ge ett bredare perspektiv och fler infallsvinklar på min frågeställning. Tiden jag ger en enskild analysenhet, i det här fallet en informant, är därför viktig för att kunna göra en mer djupgående intervju (Teorell & Svensson 2007:80). Samtidigt var tiden en begränsning och bidrog till att intervjuerna inte blev så många.

Uppsatsen strävar som redan nämnt efter att besvara frågeställningen ur ett fenomenologiskt perspektiv. Halvstrukturerade livsvärldsintervjuer bidrar till detta då det innebär att söka förståelse för informantens livsvärld. Intervjuerna kännetecknas av att intervjufrågorna utgörs av teman, där nya frågor, frågornas form och ordningen på frågorna kan ändras under intervjuens gång. I och med det kan relevanta följdfrågor ställas (Kvale & Brinkmann 2014:166). I min uppsats har jag använt mig av denna typ av intervjuform, där jag ställt öppna frågor vilka till viss del har anpassats till informanternas svar. Följdfrågor har ställts då det

känts nödvändigt. Samtidigt har jag även ställt vissa mer specifika frågor i stil med: Hur många medlemmar har spelmannslaget? Anledningen till det har varit att skapa mig en bild av vad det är jag faktiskt undersöker i form av grundläggande baskunskaper gällande Boda spelmannslag och Bodabygden. Intervjufrågorna har till viss del redan innan intervjuerna ägt rum anpassats till informanterna utifrån vilka de är. Det innebär att vissa frågor har ställts till alla och att vissa frågor varit specifika för var och en. De inspelade intervjuerna har under arbetsprocessens gång transkriberats för att underlätta en senare analys.

Det kan tänkas att frågeställningen, som handlar om vilken betydelse Boda spelmannslag har för Bodabygden, även kan besvaras med hjälp av kvantitativa metoder som t.ex. statistik. Information om t.ex. hur mycket pengar spelmannslaget drar in till bygden har inte varit relevant i materialinsamlingen. En kvalitativ forskningsmetod med fokus på informanternas uppfattningar och förståelse av sin egen verklighet har istället bidragit till att besvara uppsatsens forskningsfråga.

Förutom intervjuer har jag utfört en observation med syftet att skapa en bättre uppfattning om hur en spelning med Boda spelmannslag kan gå till. Dessutom ville jag prata med besökarna på spelningen och undersöka vilka som var där och av vilken anledning. Observationen som utfördes var dels plats- och dels aktivitetsbaserad och jag som observatör deltog till viss del. Plats- respektive aktivitetsbaserad observation innebär att observationen utförs på en bestämd plats i samband med en aktivitet (Kaijser & Öhlander 2011:120,124).

Intervjuer och en observation utgör empirin, vilket i uppsatsen analyseras i relation till olika samhällsvetenskapliga teorier. Även min egen tolkning och förståelse av den verklighet som framställs har betydelse för uppsatsen utformning, resultat och analys. Hur jag uppfattar det informanterna säger och vad som sker under en observation är mitt eget sätt att förstå och att tolka verkligheten. Hade en annan person varit i min sits hade situationer, intervju svar och observationen kanske tolkats annorlunda. En sådan ingång innebär att uppsatsen genomförs på ett hermeneutiskt sätt, dvs. verkligheten tolkad så som den framställs för just mig (Thurén 2007:94). I samband med det kan även min förförståelse diskuteras. Mina egna eventuella fördomar och erfarenheter om uppsatsens ämne har, precis som hur jag tolkar och förstår olika situationer, påverkan på uppsatsens utfall (Thurén 2007:58). I det här fallet har jag inte direkt några tidigare erfarenheter av vare sig Bodabygden eller Boda spelmannslag.

Tillvägagångssätt

Urvalet

För att besvara min frågeställning ville jag prata med medlemmar ur Boda spelmanslag samt med en eller flera personer som inte är medlemmar i laget och som inte sysslar med folkmusik, men som bor i Bodabygden. Genom Boda spelmanslags hemsida kom jag tidigt i kontakt med Ulla som förutom att bli en informant även blev en sluss ut till resten av lagets medlemmar. Ulla försåg mig med en lista på personer i spelmanslaget som visat intresse för att ställa upp på en intervju. Hon kan därför ses som en nyckelinformant i insamlingen av det empiriska materialet (Trost 2010:141). Listan på intresserade medlemmar ur Boda spelmanslag var ganska lång, och på grund av relevans valde jag ut sex stycken som jag vidare kontaktade. Jag ville att mitt urval ur spelmanslaget skulle bestå av människor med olika åldrar, kön, antal år som medlemmar i laget, boendeort och skilda kopplingar till Bodabygden. Förutom aspekten kön tycker jag mig ha lyckats relativt bra. Könsfördelningen på den lista med personer som visat intresse för att ställa upp på en intervju var 50/50 men när mitt urval var bestämt var sex av de totalt sju informanterna kvinnor. Anledningen var att jag under urvalsprocessen i högre grad prioriterade andra aspekter som ålder och erfarenhet framför vilket kön personerna har. Ingen hänsyn togs till eventuellt släktskap och gårdsnamn, utan istället valde jag uteslutande intressanta och relevanta individer. Under arbetets gång fick jag information om och kontaktuppgifter till potentiella informanter enligt snöbollseffekten (Teorell & Svensson 2007:86). Detta resulterade i en intervju med en person utanför spelmanslaget som bor i Bodabygden. Den första kontakten med informanterna skedde via mail och någon enstaka gång via telefon.

Nedan följer en kort beskrivning av informanterna. Namnen är påhittade för att värna om deras integritet.

- Ulla: Medlem i Boda spelmanslag sedan länge. Tillhör de till ålder äldre medlemmarna.
- Eva: Bodabo. Ej medlem i spelmanslaget.
- Elisabeth och Gunilla: Bägge medlemmar i Boda spelmanslag sedan länge. Tillhör de till ålder äldre medlemmarna.

- Stina: Medlem i Boda spelmanslag sedan relativt länge. Tillhör de till ålder yngre medlemmarna.
- Johan och Magdalena: Bägge relativt nya som medlemmar i Boda spelmanslag. Tillhör de till ålder äldre medlemmarna.

Intervjuerna

Totalt har alltså fem intervjuer med sju informanter gjorts. Alla intervjuer utom en har skett genom ett riktigt möte, antingen på plats i Boda med omnejd eller i Uppsala, och en intervju har skett över telefon. Alla intervjuer har spelats in med godkännande av informanterna. Vid kontakt med informanterna och vid bokning av intervjuerna var jag tydlig med att jag ville träffa dem på riktigt och gärna i Boda eller med omnejd om det var möjligt. Jag var dock flexibel vid valet av mötesplats och anpassade mig efter informanternas önskemål och planering. Det resulterade i tre intervjuer i Boda med omnejd, en intervju i Uppsala och en telefonintervju hemifrån. Anledningen till att jag ville träffa informanterna på riktigt var för att kunna skapa mig en tydligare bild av deras perspektiv på sin verklighet.

Observationen

I samband med intervjuerna, som till största del skedde på plats i Bodabygden, gjorde jag en observation under en av spelmanslagets månatliga Ovanmyra- spelningar. Avsnittet *Tredje takten- Resultat och avslutande diskussion* redogör mer detaljerat för bl.a. Ovanmyra-spelningarna, men i korthet består de av att Boda spelmanslag spelar och att besökare kan komma dit för att dansa till musiken. Observationen var, vilket jag tidigare nämnt i metodvalet, en blandning av plats- respektive aktivitetsbaserad observation då spelningen med Boda spelmanslag skedde i Ovanmyra bystuga (Kaijser & Öhlander 2011:120). Observationen var även i form av en deltagande observation (Kaijser & Öhlander 2011:124), eftersom jag dels småpratade med dansarna och spelmännen, tog anteckningar och ställde frågor och dels provade på att dansa själv.

Andra takten- Teori och begrepp

För att analysera mitt empiriska material använder jag mig av olika teorier om den lokala gemenskapen: uttryckta i begreppen community, plats och skuggby. Teorierna har olika utgångspunkter och används i analysen som glasögon genom vilka verkligheten kan förstås på olika sätt. Därigenom bidrar de till att svara på uppsatsens frågeställning. För att framförallt två av teorierna ska vara enklare att förstå bör begreppet community och dess användningsområde i uppsatsen först förklaras. Community översätts på ett ungefär till det svenska ordet för gemenskap, och kan både syfta på en platsgemenskap och på en mer flytande gemenskap som t.ex. ett internetforum där medlemmarna befinner sig på olika platser (Liepins 2000:29). En platsgemenskap speglar landsbygdens kultur och sociala liv (Liepins 2000:23), och i den här uppsatsen syftar begreppet community på platsen Boda och dess gemenskap om inget annat anges.

Liepins communitymodell

Uppsatsens främsta teoretiska utgångspunkt baseras på en modell av hur en community är uppbyggd. Modellen är utvecklad av Ruth Liepins som tagit avstamp från tidigare teorier om community och skapat ett enligt henne mer robust ramverk för analyser av communities jämfört med exempelvis Anthony Cohens tolkning som betonar symbolisk konstruktion (Liepins 2000). Syftet med modellen är att öka förståelsen för begreppet community genom att visa på de olika aspekter som begreppet innefattar (Liepins 2000:29).

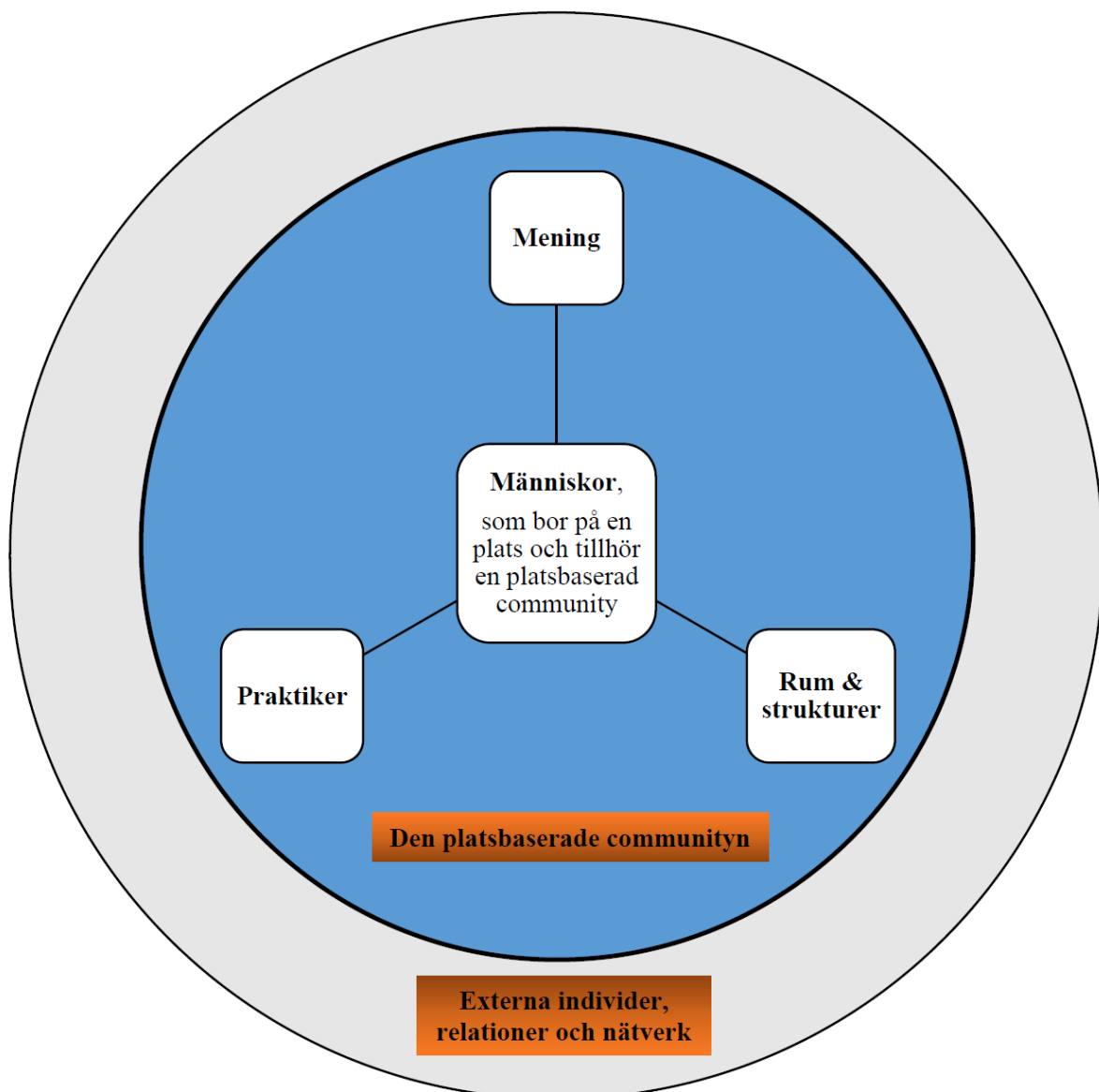

Illustration 1: Communitymodell. Källa: Egen bearbetning av Liepins 2000.

Människor, mening, praktiker samt *rum och strukturer* är de fyra framträdande teman som enligt Liepins är grundläggande för en communitys uppbyggnad och karaktär (Liepins 2000:29). Det första temat, *människor*, utgår från att en community är socialt konstruerad och formad av dess medlemmar (Liepins 2000:29). Liepins hävdar att hon i skapandet av modellen avgränsat sig till de människor som tillhör den inre cirkeln, dvs. de som bor på platsen. Hon påpekar samtidigt att hänsyn måste tas till externa individer, relationer och nätverk som på olika sätt har en inverkan på communityn (Liepins 2000:30). Sammanfattat kan det tänkas att Liepins communitymodell utgår från dem som bor på platsen, men att externa aktörers och händelsers påverkan på platsen inte får negligeras.

Mening syftar på hur begreppet community, som i uppsatsens fall är en platsbaserad gemenskap, speglar medlemmarnas gemensamma eller skilda meningar om platsen och gemenskapen. Liepins menar att för människorna i en community kan communityn, platsen och dess innehåll ha olika mening samtidigt som en allmän bild av en gemensam mening kan existera. Temat *praktiker* i Liepins communitymodell syftar på de aktiviteter som medlemmarna deltar i för att upprätthålla sina sociala liv (Liepins 2000:31). Praktikerna är i sig ett uttryck för mening eftersom medlemmarna, som i det här fallet är invånare, genom att delta i aktiviteterna visar att communityn har mening för dem (Liepins 2000:32). Det sista temat i modellen, *rum och strukturer*, är ett medium för communityns sociala och kulturella liv vilket i sin tur bidrar till att upprätthålla communityn och gemenskapen. Mediet ger uttryck för platsens karaktär som präglas av sociala relationer mellan människor, mening och aktiviteter. Rum kan t.ex. utgöras av lokala samlingsplatser och en communitys strukturer bygger upp communityn. Strukturer utgörs både av rum men även av andra aspekter vilka bidrar till att bygga upp, upprätthålla och ge uttryck för communityn (Liepins 2000:32).

Symboliskt konstruerade communities

Anthony Cohen hävdar i sin text *The Symbolic Construction of Community* att communities är uppbyggda av symboler vilka delvis har olika betydelse för dess medlemmar (Cohen 1985). För att Cohens teori bättre ska förstås behöver begreppet symbol redogöras för. Enligt Nationalencyklopedin syftar en symbol på ett kännetecken för någonting (NE 2016-05-25), i det här fallet ett kännetecken för en community. Detta kännetecken, som t.ex. kan vara en byggnad eller ett event, symboliserar communityn och gör att folk förknippar symbolen med

communityn. Cohens teori om communities som symboliskt uppbyggda eller konstruerade, tillsammans med uppsatsens utgångspunkt i att en community baseras på en plats, innebär att en plats kännetecknas, eller symboliseras, av saker som utgör symboler för platsen:

But their range of meanings can be glossed over in a commonly accepted symbol – precisely because it allows its adherents to attach their own meanings to it. They share the symbol, but do not necessarily share its meanings. (...) As a symbol, it is held in common by its members; but its meaning varies with its members' unique orientations to it (Cohen 1985:15).

Ett exempel på någonting som symboliserar en plats och dess gemenskap eller sociala liv skulle t.ex. kunna vara en bystuga. Invånarna på platsen har olika relation till bystugan och för dem har bystugan olika mening. Det kan tänkas att bystugan har olika betydelse för en nyinflyttad person och en person som är född och uppvuxen på platsen, där den nyinflyttade kanske ser bystugan som en möjlighet till lokalt umgänge samtidigt som den som bott på platsen länge ser ett mer historiskt värde i bystugan.

A progressive sense of place- en plats och dess identitet

Geografen Doreen Masseys benämning *a progressive sense of place* utgörs av en plats sociala relationer och uppfattningar i tid och rum. Det är en form av rörlig och föränderlig platsuppfattning som tar hänsyn till det globala och det lokala och till de sociala relationer som det skapar (Massey 1994:151). Benämningen tar förutom platsens relationer även hänsyn till förflyttningar och kommunikation. I dagens värld har det globala en större betydelse och tiden och rummet komprimeras vilket innebär att platsens sociala relationer förändras och att de rumsligt ofta sträcker sig längre än förr (Massey 1994:154). Gränsen mellan det globala och det lokala kan tänkas vara mindre idag, och sociala relationer uppstår inte enbart på en plats utan skapas också mellan platsen och det omkringliggande, världen.

Benämningen *a progressive sense of place* innefattar även platsidentitet och hur en plats påverkas av sina lokala och globala relationer. En plats identitet är inte konstant utan produceras och omformas hela tiden:

A large component of the identity of that place (...) derived precisely from the fact that it had always in one way or another been open; constructed out of movement, communication, social relations which always stretched beyond it (Massey 1994:170,171).

Skuggbyn- en bys utomstående relationer

Ann- Kristin Ekmans studie om skuggbyar har vissa likheter med Masseys platsbegrepp *a progressive sense of place*. Ekmans studie utgår från att en by tack vare sina externa relationer och nätverk är större än dess geografiska avgränsning (Ekman 2006:84). Relationerna med omvärlden är byns skuggor och skuggorna utgör i sig något som kan kallas en skuggby (Ekman 2006:68). Platsen i form av byn är den inre cirkeln och platsens skuggor i form av utomstående relationer utgör skuggbyn. Skuggorna, dvs. individer utanför byn, har inverkan på byns eller platsens föränderliga storlek genom att de rör sig in och ut i byn. Alla individer, relationer och nätverk som ingår i skuggbyn har betydelse för byns sociala liv och Ekman skriver att skuggorna t.ex. kan utgöras av utflyttade släktingar, återvändare, sommargäster eller temporära arbetare (Ekman 2006:84). Precis som i Masseys teori så har en bys relationer med individer utanför dess geografiska plats inverkan på platsen. Skillnaden är att Massey diskuterar vilka konsekvenser det har på platsens identitet, samtidigt som Ekman diskuterar skuggbyns betydelse för byns sociala liv. Både Ekmans och Masseys teorier har även vissa likheter med Liepins communitymodell, eftersom Liepins i första hand utgår från dem som bor på platsen men även hävdar att externa aktörer och händelser bör tas i beaktande.

Tredje takten- Resultat och diskussion

I den första delen av avsnittet redogörs för Boda spelmanslags årliga aktiviteter i Bodabygden. Sex aktiviteter har varit särskilt utmärkande under intervjuerna och observationen och dessa har delats in i fyra olika delar under rubriken Bodabygdens folkmusikaliska årscykel. I den andra delen av avsnittet, Bodabygden som community, följer en avslutande diskussion där syftet är att genom empiri och teori skapa förståelse för vilken betydelse Boda spelmanslag har för Bodabygden och de människor som bor där.

Bodabygdens folkmusikaliska årscykel

Midsommar

Bodabygdens midsommarfirande grundar sig enligt spelmanslagsmedlemmen Ulla på tradition och att det alltid varit på visst sätt. Midsommar i Boda firas delvis genom att en procession tågar genom bygden till Boda gammelgård. Festtåget består av fanbärare i täten bärandes på svenska flaggan, sedan kommer Boda spelmanslag spelandes iklädda folkdräkter, därefter bärs delarna som ska pryda midsommarstången dvs. blomster-ringarna och den långa girlangen gjord av frodigt björkris. Midsommarstången kläs och reses. På kvällen spelar Boda spelmanslag på logen i Boda gammelgård där dansen håller på till långt in på natten. Spelmanslagsmedlemmen Stina säger i en intervju att folk kommer till Boda för traditionen och för att se processionen med folkdräkter, fanbärare, spelmanslaget och girlangen till midsommarstången. Förutom tillresande är det även många Bodabor som väljer att fira sin midsommar i Boda. Besökarna under midsommar verkar enligt Stina utgöras av både de som sysslar med folkmusik och de som inte gör det. På frågan om ifall det är musiken som lockar besökarna till Boda under midsommar så får jag svaret:

Nej det tror jag inte. Inte om man inte vet något om Bodamusiken. Dansarna däremot, och dom som känner till Boda spelmanslag, dom åker nog dit för musiken tror jag (Stina, medlem i Boda spelmanslag).

Det är alltså inte specifikt musiken och Bodapolskan som gör att folk väljer att fira sin midsommar där. Tvärtom beror det enligt spelmanslagsmedlemmen Ulla på att det alltid varit så, snarare än att musiken är speciellt bra. Spelmanslaget har alltid spelat vid midsommar och traditionen kan därför tänkas vara starkare än just Bodapolskans popularitet hos dem som

reser till Boda vid midsommar. Ulla tror även att eftersom midsommar i sig är en gemenskapens högtid så bidrar spelmanslaget till gemenskapen i Bodabygden. Spelmanslaget är med och skapar högtiden genom att spela och delta i firandet. Hon tror att folk som inte är medlemmar i spelmanslaget, men boende på orten, tycker att gemenskapen i bygden påverkas positivt av midsommarfirandet.

Jag leker med tanken på att midsommar i Boda kan ses som ett helhetskoncept där processionen, fanbärarna, Boda spelmanslag, folkdräkterna, midsommarstången och dansen bidrar till en känsla av genuinitet. Bodabon Eva instämmer med min tanke om midsommar som en helhet och säger att folk kommer till Boda för att fira midsommar av just den anledningen. Enligt henne vill de som besöker Boda under midsommar uppleva det traditionella, och genom att fotografera vill de senare kunna visa sina barn hur midsommar firas i Boda.

På frågan om ifall midsommar byggs upp av spelmanslaget eller ifall spelmanslaget byggs upp av midsommarfirandet så svarar Eva att det går hand i hand. Enligt Stina och uppsatsens tidigare resonemang så åker inte folk till Boda under midsommar för musiken, såvida de inte är dansare eller känner till Boda spelmanslag. De åker dit för att de vill uppleva traditionen och allt som hör midsommar till med procession, spelmanslag, dans, fanbärare och midsommarstång. På plats i Boda kommer de i kontakt med folkmusiken och spelmanslaget vilket kan tänkas vara positivt för den allmänna kännedomen om spelmanslaget.

Samtidigt hävdar Ulla att midsommarfirare i Boda antagligen skulle tycka att det var tomt utan ett spelmanslag på midsommar. Hon säger att det enligt midsommarfirarna är givet att Boda spelmanslag spelar på midsommar:

Skulle Boda spelmanslag säga 'nej, nu på midsommar då spelar inte vi', det skulle inte gå för sig (Ulla, medlem i Boda spelmanslag).

Bodabon Eva styrker detta påstående genom att peka på förväntningarna på spelmanslaget under midsommar. Hon säger att Bodas midsommarfirare förväntar sig att spelmanslagets medlemmar som bor i trakten ställer upp och spelar, och att det är spelmännens plikt att vara med på midsommar. Eva beskriver spelmanslagets roll för midsommarfirandet på ett tydligt sätt:

Skulle musiken inte finnas så skulle det vara väldigt tråkigt. Musiken är det som kittar ihop
(Eva, Bodabo).

Samtidigt som Boda spelmanslag verkar vara viktigt för bygden under midsommar hävdar Eva att Bodaborna överlag tar spelmanslaget lite för givet. Hon säger att spelmanslaget ”bara finns där” och att många som bor i Boda antagligen inte är fullt medvetna om vilken roll laget spelar för bygdegemenskapen:

Och så kan man ju säga 'äh, va gnälligt det där va nu då, fiolgnället, det där fiolgnället', det kan mamma säga också (...). Börjar man skrapa på ytan, går du i kyrkan? Har du barn eller barnbarn som går i kyrkan? Har dom konfirmerats, hur gick det till då? Hade dom musik då? Vilka tillfällen under året har du kontakt med folkmusiken? Då är det nog många som kanske inte är medvetna om det (Eva, Bodabo).

Att spela in sommaren och julen

I början av sommaren och precis innan julen ger spelmanslaget tillsammans med kyrkokören Bellatrix en konsert i Boda kyrka. Spelmanslaget och kören bidrar med åtta låtar eller sånger vardera, och konserterna går enligt spelmanslagsmedlemmen Ulla ut på att *spela in sommaren* respektive att *spela in julen*. I intervjuerna jag gjort kommer dessa konserter på tal nästan lika ofta som midsommar. Ulla, Magdalena och Johan säger:

När vi spelar in julen och när vi spelar in sommaren i Boda kyrka, så välbesökt som kyrkan är då, då är det verkligen Bodabor som kommer. Så dom älskar sitt spelmanslag och uppskattar det jätte, jätte, jättemycket. Jag utgår från att dom tycker att det är viktigt att vi finns (Ulla, medlem i Boda spelmanslag).

Magdalena: *Dom som bor i Boda dom skulle möjligen säkert kunna säga att konserten i kyrkan inför jul är viktigast. Det tror jag att dom som bor i Boda skulle säga. Det är nog en hemmaplanskonsert som betyder väldigt mycket för många.*

Johan: *För dom som inte spelar och dansar själva är julen och midsommar tillsammans med Boda spelmanslag en del i bygdens ryggrad. Spelmanslaget roll kring jul och midsommar är naturligtvis oerhört central.*

Jag: Är det då som de Bodabor som inte sysslar med folkmusik eller dans får kontakt med folkmusik och med spelmanslaget?

Johan: *Ja det är då de ser och känner och säkerligen också, vilket man kan förstå, väldigt starkt uppskattar att denna lilla by har en sådan mängd spelmän. Både från byn och från när och fjärran.*

(Magdalena och Johan, medlemmar i Boda spelmanslag).

Ulla säger att konserterna är en jättefin tradition som pågått i många år och att det alltid är lika välbesökt och uppskattat. Hon tror inte, precis som under midsommar, att det är intresset för musiken som gör att folk kommer till konserterna. Hon tror snarare att det är det traditionella och bundna som lockar. I intervjun med Johan och Magdalena så säger Johan att traditionen tillsammans med midsommar är centrala för spelmanslagets roll för bygemenskapen.

Samarbetet mellan Boda församling och spelmanslaget verkar vara viktigt och något som gynnar församlingen. Ulla påpekar att:

Laget är en så självklar del i församlingen genom att vi är med till jul och till sommarn och spelar, och sen har vi haft många egna konserter i kyrkan. Församlingen är väldigt, väldigt, väldigt välvilligt inställd till laget. Vi är viktiga för kyrkan (Ulla, medlem i Boda spelmanslag).

Det framkommer i intervjun med Bodaborn Eva, där hon berättar att församlingen betyder mycket för gemenskapen i bygden och har stor betydelse i vardagen för människorna i Boda. Hon påpekar att församlingens verksamhet inte är högkristlig, utan att dom håller i vissa funktioner i bygden och därför betyder mycket för Bodaborna. Hon berättar t.ex. att i prästgården, där församlingen till viss del håller till, engagerar sig idag äldre Bodabor i bygdens hemtjänst. På samma plats finns även ett äldreboende som församlingen driver och förr fanns det servering i huset där skolungdomar jobbade på somrarna. Prästgården tillhandahåller även datorer som enligt Eva kan användas till släktforskning och liknande.

I intervjun med spelmanslagmedlemmen Ulla frågar jag ifall hon tror att de boende i Bodabygden, både medlemmar och inte medlemmar ur spelmanslaget, tycker det är viktigt att folkmusiken och spelmanslaget upprätthålls och finns kvar. Hon svarar att hon tror att så är fallet. Dessutom berättar hon att under konserterna så samlas en frivillig kollekt in på begäran

av Boda församling. Kollekten delas sedan lika mellan Boda spelmanslag och kyrkokören Bellatrix.

Bodastämman och sommarspelningen på Boda Gammelgård

På sommaren arrangeras varje år en musikvecka i Leksands-, Mora- och Rättvikstrakten. Evenemanget kallas Musik vid Siljan och är främst inriktat på folkmusik av olika slag (Musik vid Siljan Vänföreningen 2016-04-25). Boda spelmanslag deltar i evenemanget och spelar bland annat under Bodastämman på Boda Gammelgård under veckan (Boda spelmanslag 2016-05-06). Bodastämman är en spelmansstämma som kan ses som en folkmusikalisk festival där musiker och spelmanslag samlas för att spela. Många folkmusikdansare besöker också stämman och Boda spelmanslag utgör till stor del huvudnumret (Musik vid Siljan Vänföreningen 2016-05-30). Från de intervjuer som gjorts framkommer att det till största del är tillresta musiker och dansare som besöker Bodastämman. Ulla säger att det överlag är få Bodabor som brukar vara på plats när Boda spelmanslag spelar i Bodabygden, med undantag för midsommar och vid inspelning av sommaren och julen. Spelmanslagsmedlemmen Elisabeth påpekar dessutom att många Bodabor inte sysslar med folkmusik och därmed inte går på Gammelgården och dansar under sommaren. Hon berättar att under sommarens spelningar på Gammelgården, där bl.a. Bodastämman hålls, kommer det fler personer utan anknytning till Bodabygden för att dansa. I det fallet besöker de tillresta Bodabygden för musikens skull.

Under sommaren hålls ytterligare en spelning på Boda Gammelgård, som i uppsatsen benämns som sommarspelningen. Besökarna är precis som under Bodastämman mestadels tillresta utan anknytning till Bodabygden men med ett intresse för Bodapolskan.

De månatliga Ovanmyra- spelningarna

Ungefär var fjärde fredag spelar Boda spelmanslag i Ovanmyra bystuga som ligger i Bodabygden (Boda spelmanslag 2016-05-06). Spelningarna är enligt Ulla egentligen öppna repetitioner och har pågått i många år. Till de öppna repetitionerna kommer dansare för att dansa till spelmanslagets övning och musik. Repetitionen pågår i två till tre timmar med en paus i mitten, då olika gästspelmän istället spelar. I samarbete med bystugan tas en symbolisk

summa som inträde vilket sedan delas mellan spelmanslaget och bystugan. Vid mitt besök i Bodabygden gjorde jag en observation under en av dessa Ovanmyra- spelningar:

Jag samåker med informant Elisabeth till Boda spelmanslags öppna repetition i Ovanmyra bystuga. Precis där vi svänger in till bystugan ligger ett till utseendet väldigt speciellt hus med diverse prylar och skyltar. Elisabeth förklarar att i huset bor en äldre man som ogillar spelmanslagets öppna övningar på grund av alla bilar som i samband med det parkerar vid sidan av bystugan, måhända på hans mark. Som resultat har han stängslat in sitt hus och gjort det så svårt och smalt som möjligt för besökare att köra ner till bystugan. Vi och bilen tar oss med lite trixande igenom den smala ingången och kör nerför en liten slänt till bystugans parkering.

När vi kommer in i bystugan, strax innan klockan åtta denna fredagskväll, har några ur spelmanslaget redan börjat packa upp sina instrument och ställt sig i ordning på den avlånga scen som finns i husets stora sal. Jag blir visad runt och får träffa medlemmarna ur spelmanslaget. Besökare, vilka jag alla antar är dansare, strömmar in genom entrén. I ett mindre men angränsande rum där man har utsikt över stora salen kan besökarna köpa kaffe och fika. Där finns även stolar och bord där några av besökarna redan har slagit sig ner. Spelmanslaget stämmer ihop sig på scenen och börjar spela. Några få danspar tar plats på trägolvet i den stora salen. De ser glada men koncentrerade ut och kvinnorna har långa kjolar som snurrar vackert i symbios med Bodapolskans tre- takt när de dansar. Åldern på dansarna ligger runt 50 eller över. Ibland hörs ett spontant 'tjohej' eller 'tjoho' och ibland stampar någon hårt i golvet för att signalera en takt eller en snurr. Både dansare och spelmän verkar ha roligt.

Jag småpratar med besökarna samtidigt som de väntar på nästa dans eller samlar krafter genom kaffe och bulle. Jag frågar hur långt de har rest och varför de valt att åka till Ovanmyra bystuga just ikväll. Besökarna, vilka inte enbart är där för att dansa, kommer mestadels från andra Dalaorter som Vikarbyn, Falun och Rättvik. Vissa har rest längre och kommer långväga ifrån. Ett medelålders par från Lidingö utanför Stockholm berättar att de ofta besöker Ovanmyra- spelningarna, och att de imorgon ska fortsätta vidare till Orsa för att dansa Orsapolska. De säger att det är så svårt att hitta bra Bodapolska att dansa till i Stockholm. Av alla besökare jag pratar med bor ingen i Ovanmyra eller Bodabygden vilket jag tolkar som ett lågt intresse för folkmusik hos lokalbefolkningen.

Många av dem som är där verkar känna varandra och verkar vara frekventa besökare på Ovanmyra- spelningarna. Vissa påstår att de är där för musiken, eftersom Bodapolskan inte är så vanlig och därför svår att hitta. Många verkar även, enligt min egen observation, vara där minst lika mycket för gemenskapen och umgänget som för dansen och musiken. Ett äldre par från Rättvik sitter och tittar på spelmanslaget och de dansande men dansar inte själva. Enligt dem dansar ingen av dem längre på grund av skador och ålder, utan de är där för att lyssna på kvällens gästspelmän.

I pausen tar de två norska gästspelmännen över och jag fikar backstage tillsammans med Boda spelmanslag. Efter en stunds paus tar spelmanslagets repetition vid igen och jag fortsätter min observation genom att prata med besökarna. En kvinna från Falun säger att hon känner igen många av dem som är där eftersom det på ett ungefär är samma personer som kommer varje gång. Hon berättar även att i Falun kommer det inga Falubor och dansar när deras spelmanslag spelar, utan besökarna utgörs nästan bara av tillresta. Kvällen och observationen slutar med att jag med hjälp av en spelmanslagsmedlem får lära mig grunderna i schottis och Bodapolska.

Bodabygden som community

Uppsatsens analys utgår ifrån Liepins communitymodell och illustrerar hur relationen mellan Bodabygden och Boda spelmanslag ter sig i förhållande till uppsatsens forskningsfråga: Vilken betydelse har Boda spelmanslag för Bodabygden?

Liepins modell av hur communities är uppbyggda inkluderar fyra sammanvävda aspekter: *människor, praktiker, mening* samt *rum och strukturer* (Liepins 2000:29). I uppsatsens teoriavsnitt redogörs mer noggrant för vilken betydelse de har för modellen, men kortfattat syftar begreppet *människor* på dem som bor på platsen, begreppet *mening* på vilken betydelse platsen har för dessa människor, begreppet *praktiker* på vilka aktiviteter människorna deltar i, och begreppet *rum och strukturer* på hur communityn eller platsgemenskapen upprätthålls och kommer till uttryck. I tillägg anser Liepins att en analys med hjälp av modellen även ska ta hänsyn till de individer som inte bor på platsen men som på olika sätt har inverkan på bygden. Utifrån de fyra byggstenarna formas en community och en platsgemenskap som i det här fallet är Bodabygden. Nedanstående diskussion väver även samman Cohens teori om symboliskt konstruerade communities, Masseys platsbenämning och Ekmans skuggby med

Bodabygden och Boda spelmanslag. Det innebär en communitymodell som till strukturen liknar den Liepins utvecklat och som betonar bygdens relationer till externa aktörer och skeenden.

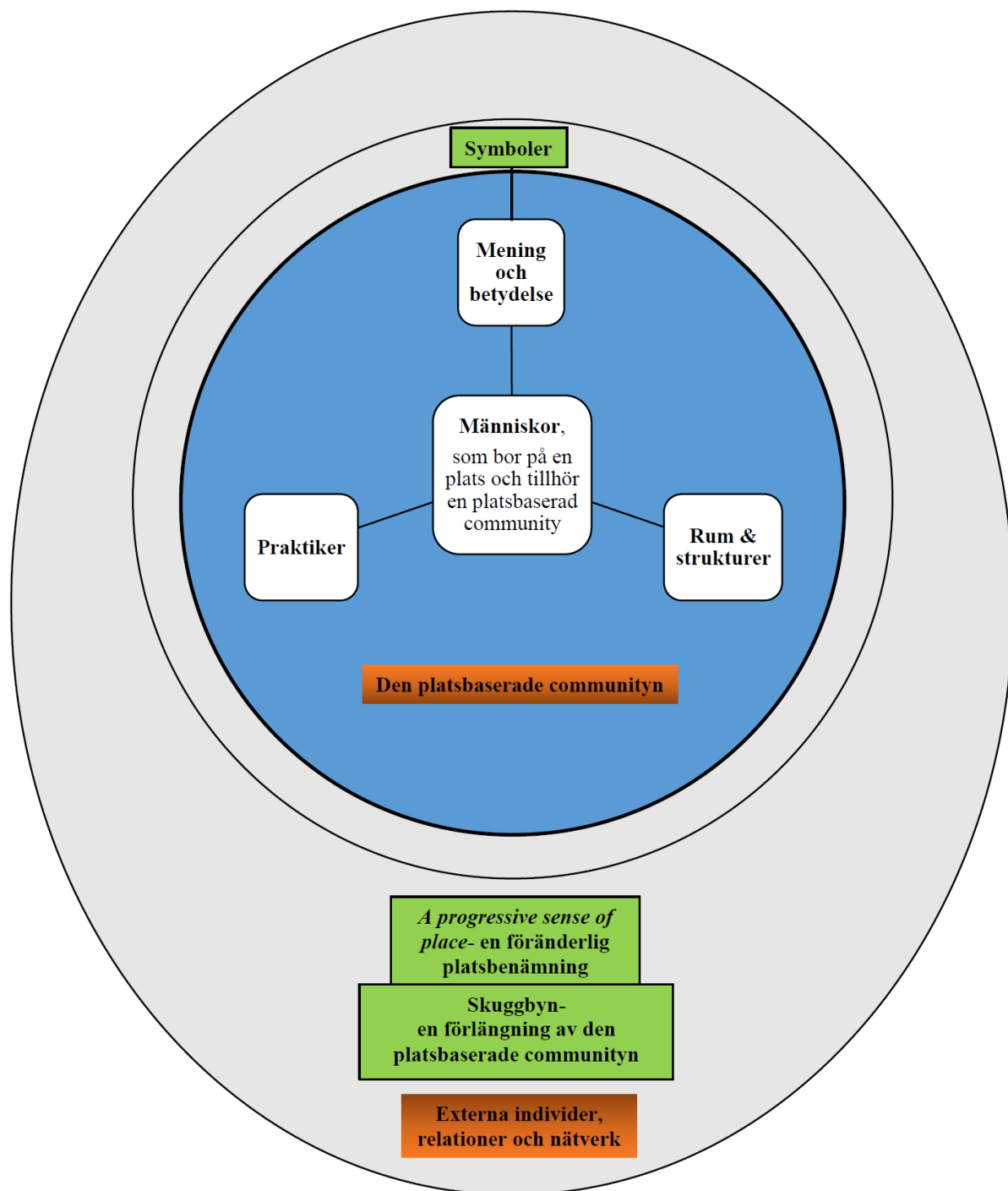

Illustration 2: Utvecklad communitymodell. Källa: Egen omarbetning av Liepins 2000.

Den första byggstenen i Liepins communitymodell utgörs av invånarna i Bodabygden. Bodaborna bidrar till att socialt konstruera, upprätthålla och forma platsgemenskapen och den community som Bodabygden utgör genom sina handlingar (Liepins 2000:29). Samtidigt betonar Liepins vikten av externa relationer för en communitys uppbyggnad. I denna uppsats utgörs de externa relationerna av de medlemmar ur Boda spelmanslag som inte bor i Bodabygden samt individer som på olika sätt kommer till Bodabygden på grund av spelmanslaget. Masseys platsbenämning *a progressive sense of place* och Ekmans studie om en skuggby kan användas för att diskutera vilken betydelse dessa individer och därmed Boda spelmanslag har för platsidentiteten och Bodabygdens sociala liv.

Masseys platsbenämning *a progressive sense of place* utvecklades som ett alternativ till Martin Heideggers definition av platsuppfattning. Massey har sammanfattat Heideggers definition i tre punkter och själv formulerat tre punkter som hon anser bättre sammanfattar en plats:

Heideggers platsuppfattning:

- *En plats har en entydig identitet.*
- *Identiteten konstrueras av en inåtblickande historia.*
- *Platsen har tydliga gränser.*

(Gunnarsdotter 2005:33)

Masseys *progressive sense of place*:

- *Platser har unika karaktärer, men de är fulla av interna skillnader och konflikter.*
- *Platsen skapas till stor del av skeenden i omvärlden.*
- *Platser måste inte ha gränser (men har det oftast).*

(Gunnarsdotter 2005:34)

Masseys platsbenämning speglar i högre grad Bodabygden än vad Heideggers platsuppfattning gör. Heideggers tre punkter handlar enbart om platsen och tar inte hänsyn till yttre faktorer och deras inverkan på communityn. Masseys benämning utgår däremot från ordet *progressive*, framåtsträvande eller föränderlig, och inkluderar platsens relationer med omvärlden. Punkt två är ett tydligt exempel på det. Både Heidegger och Massey utgår från

gränsdragningar, men på olika sätt. Det faktum att de flesta medlemmar ur Boda spelmanslag inte bor i Bodabygden innebär att platsen rumsligt inte har några speciellt tydliga gränser. Bodabygdens geografiska gränser är däremot tydliga och enkla att urskilja. De svagare rumsliga gränserna gör att Bodabygden påverkas av aktörer utanför platsen och att platsen i själva verket sträcker sig utanför den geografiskt avgränsade platsen. Medlemmarna som inte bor i Bodabygden reser dit för att delta i spelningarna och enligt Massey har det en inverkan på Bodabygdens identitet. Detsamma gäller för besökarna vid de månatliga Ovanmyra-spelningarna då det enligt observationen mestadels är tillresta som är där för att dansa. Massey hävdar nämligen att en plats identitet inte är konstant utan hela tiden omformas av förflyttningar, kommunikation och sociala relationer med omvärlden (Massey 1994:170,171). Bodabygdens vaga rumsliga gränser och föränderliga platsidentitet är ett tecken på att Masseys platsbenämning i högre grad än Heideggers speglar Bodabygden.

Samtidigt kan det tänkas att Bodabygden inte alltid varit lika öppen eller på samma sätt påverkats av omvärlden. Under det historiska svenska bondesamhället var Bodabygden sannolikt mer lik den plats Heidegger syftar på i sin platsuppfattning. Det är troligt att Bodabygden men även andra landsbygder under denna tid hade mindre kontakt med aktörer utanför bygden. Från studiens intervjuer framkommer t.ex. att medlemskap i Boda spelmanslag bara kunde utfärdas ifall den sökande bodde på platsen eller hade anknytning dit. Idag finns inte längre dessa krav utan intresserade kan bli medlemmar utan att behöva bo på platsen eller ha anknytning dit. Trots att Bodabygden under bondesamhället antagligen inte hade lika mycket kontakt med omvärlden, utgör Dalarnas arbetsvandringar till Stockholm ett undantag. Bodabon Evas berättelse om handeln med vävda tyger ytterligare ett exempel på det. Eva berättar att vävning haft stor betydelse för Bodabygden under 1940- och 1950- talet. Vävningen byggde på sätt och vis upp bygden på grund av att kvinnorna som arbetade med vävningen hade kontakt med kunder utanför. Vävningen var förlagd till gårdarna, men Eva säger att byn inte var isolerad utan att kvinnorna som vävde förutom att sälja sitt hantverk i bygden även åkte till Stockholm och Göteborg där de hade sina största kunder. I tillägg berättar Eva att hon ursprungligen kommer från Dalbyn som inte tillhörde Bodabygden utan var en annan socken. Hon berättar att i Dalbyn var folk isolerade på ett helt annat sätt eftersom de inte hade samma kontakt och relationer med omvärlden, liknande Heideggers mer statiska platsuppfattning. Eva berättar en anekdot från sin barndom:

Jag växte upp med min mormor och vi tog bussen till Falun när jag var sex, sju år. Då sa min mormor såhär: 'Si', sa hon, 'ho ha gjort' när vi åkte igenom Åsarna. Bussen stannade ju på alla ställen. Då var det en tjej som klev på där, och hon hade illgrön, orange, blå och alla färger på sin tröja. Hemma hos oss där hade vi brunt, blått, grått, svart. Där var man kvar i den gamla tiden. Men här hade man då det här med garn, det betydde så mycket. Man fick ett uppsving av det, man fick tillgång till att sticka och man såg liksom att 'åh här finns färg'. Så dom i byarna här då dom hade de här färgstarka garnerna och dom kunde sticka sådana färgglada tröjor (Eva, Bodabo).

Bodabygdens rumsliga sträckning utanför den geografiskt avgränsade platsen kan även förklaras utifrån Ekmans studie av en skuggby. De medlemmar ur Boda spelmanslag som inte bor i Bodabygden utgör en del av platsens skuggby, som genom att resa till Bodabygden för att spela har en inverkan på Bodabygdens sociala liv (Ekman 2006:84). Från empirin framkommer att Boda spelmanslag har störst betydelse för Bodaborna under midsommar samt när spelmanslaget spelar in sommaren och julen, eftersom många Bodabor då deltar. Vid dessa tillfällen påverkar spelmanslaget specifikt Bodabornas sociala liv, samtidigt som spelmanslaget under midsommar, Bodastämman, sommarspelningen på Boda Gammelgård och under spelningarna i Ovanmyra bystuga påverkar hela Bodabygdens sociala liv. Under midsommar deltar förutom Bodaborna även många tillresande i firandet. Besökarna vill uppleva traditionen och är inte främst där för musiken eller spelmanslaget. Under de resterande tillfällena reser utomstående människor till Boda för att dansa och då utgör musiken och spelmanslaget huvudnumret. Det kan tänkas att Bodabygdens sociala liv precis som Ekmans skuggby påverkas av återvändande släktingar, sommargäster utan släktanknytning, personer från grannbyarna och turister. Människor som enligt Ekmans studie utgör en förlängning av Bodabygden i form av Bodabygdens skuggor (Ekman 2006). Sammanfattat utgör både de medlemmar ur Boda spelmanslag som inte bor i Bodabygden och Bodabygdens besökare en skuggby som påverkar Bodabygden genom hur de betraktar den och hur de interagerar med invånarna.

Som Liepins, Massey och Ekman hävdar så formar och upprätthåller både människor på platsen och människor utanför platsen Bodabygden som platsgemenskap. Av den anledningen är det relevant att diskutera huruvida Bodabygden faktiskt kan definieras som en platsgemenskap, när de rumsliga gränserna är flytande och människor utanför de geografiska gränserna påverkar platsgemenskapen. Platsen Bodabygden har betydelse och utgör navet för

spelningarna med Boda spelmanslag. Medlemmarna reser till platsen snarare än att spelningarna äger rum där många av medlemmarna bor. Samtidigt har spelmanslagets föreningsstadgar inga regleringar gällande vart man som medlem bor eller vilken anknytning man har till Bodabygden.

Praktiker

Byggstenen *praktiker* i Liepins communitymodell utgörs av Boda spelmanslags spelningar i Bodabygden och då främst de spelningar där Bodaborna deltar. I det tidigare avsnittet Bodabygdens folkmusikaliska årscykel beskrevs midsommarfirandet och när spelmanslaget spelar in sommaren och julen i kyrkan som en viktig del av Bodabornas sociala liv. De två aktiviteterna i kombination med Bodabornas deltagande bidrar till att upprätthålla Bodabygden som community. Spelmanslaget bidrar dessutom till att upprätthålla traditionerna genom att spela under dessa tillfällen. Huruvida just Boda spelmanslag är viktigt och ovärderligt för traditionen att spela in sommaren och julen i kyrkan kan samtidigt diskuteras, tillsammans med vilken betydelse spelmanslaget har för Bodabygden. Traditionen handlar som namnet antyder om att musikaliskt spela och sjunga in sommaren och julen där spelmanslaget är en nödvändig komponent för traditionens utförande. Samtidigt är det som informant Ulla påpekar inte intresset för musiken som gör att Bodaborna kommer till kyrkan utan traditionen. Det väcker frågor kring spelmanslagets utbytbarhet, och huruvida spelmanslaget teoretiskt skulle kunna ersättas av t.ex. ett annat spelmanslag eller av en annan musikgrupp.

Huruvida Boda spelmanslags resterande aktiviteter i form av Bodastämman, sommarspelningen på Boda Gammelgård och Ovanmyra- spelningarna bidrar till att upprätthålla Bodabygdens platsgemenskap är ämne för en annan uppsats. Under dessa tillfällen deltar Bodaborna i lägre grad, vilket tyder på att andra praktiker är viktigare för Bodabygdens platsgemenskap. T.ex. kan det tänkas att Bodaborna i större utsträckning deltar och engagerar sig i hembygdsföreningens aktiviteter än deltar i Bodastämman, i sommarspelningen på Boda Gammelgård och i Ovanmyra- spelningarna. Bodabornas frånvaro under observationen av Ovanmyra- spelningen är ett tydligt exempel på att vissa praktiker i Bodabygden är mer betydelsefulla än andra. Midsommarfirandet och konserterna i kyrkan innan jul och sommar drar fler Bodabor än vad Ovanmyra- spelningarna verkar göra och är därför mer betydelsefulla. Bodabornas frånvaro under Ovanmyra- spelningarna kan

även jämföras med det som kvinnan från Falun berättade under observationen i Ovanmyra bystuga. Hon berättade att i Falun kommer inga Falubor för att dansa när deras lokala spelmanslag spelar. I både Bodabygden och Ovanmyra samt i Falun verkar detta vara ett vanligt förekommande fenomen vilket kan tänkas vara mer eller mindre giltigt även för andra bygder i Dalarna och kanske även i Sverige.

Mening

Bodabornas deltagande i olika praktiker kan förklaras genom den *mening* Bodaborna tillskriver Bodabygden. Deltagandet i midsommarfirandet samt konserterna i kyrkan innan sommaren och julen är ett uttryck för att många Bodabor upplever communityn och dess karaktärsdrag som meningsfull (Liepins 2000:32). Bodabornas deltagande visar att det finns en gemensam mening gällande Bodabygden och även Boda spelmanslag. Bodabornas allmänna förväntningar på att Boda spelmanslag ska spela under midsommarfirandet kan tolkas som en gemensam mening där spelmanslagets insats i midsommarfirandet tas för givet. Spelmanslaget kan därför ses som inte enbart en simpel byggsten i helhetskonceptet midsommar, utan även som en viktig del av en stark tradition då det tas för givet att de ska vara med och spela. Förväntningarna bland Bodaborna och övriga midsommarfirare speglar betydelsen av Boda spelmanslag för bygden under midsommar. Samtidigt har Bodaborna individuella perspektiv vilket innebär att Bodabygden och dess innehåll har olika betydelse från person till person. Bodabygden betyder något för alla men på skilda sätt. Från intervjuerna framkommer att Bodaborna har olika relationer till Boda spelmanslag och att spelmanslaget på sätt och vis kännetecknar Bodabygden.

Utifrån Cohens teori om symbolisk konstruerade communities förstår vi att spelmanslaget är en gemensam symbol för Bodabygden och att symbolen har olika betydelse för Bodaborna (Cohen 1985). Både Cohens och Liepins resonemang bidrar till att förklara den första punkten ur Masseys platsbenämning *a progressive sense of place* som handlar om att platser har unika karaktärer men är fulla av interna skillnader och konflikter. Som Liepins hävdar tillskriver invånarna ofta en gemensam mening till platsen, vilket kan liknas vid att en plats har en unik karaktär. För Bodabygden utgör den gemensamma meningen Boda spelmanslag som Bodaborna på olika sätt förhåller sig till. Spelmanslaget kan på så sätt tänkas representera Bodabygden. Spelmanslaget är en symbol för bygden men bland invånarna har symbolen olika betydelse, vilket syftar på att platsen innehåller interna skillnader. För många Bodabor

är spelmanslaget betydelsefullt och förknippat med någonting positivt, då framförallt under midsommarfirandet och under jul- och sommarspelningarna i kyrkan. Av intervjun med Eva framkommer även det motsatta:

Många kanske tycker att 'ah, dom där får väl hålla på, det är ju så mycket'. Men spelmanslaget är ju så stora idag, dom finns ju överallt. Jag tror att många bara tar för givet att dom finns. Många kan tycka att det kan vara lite gnälligt med bara fiolen...
(Eva, Bodabo).

Från intervjuerna med Eva och Ulla framkommer att Boda spelmanslag har stor betydelse för Boda församling. Samtidigt påpekar Eva att församlingen gör mycket för bygden och även har betydelse i Bodabornas vardagsliv. Samarbetet mellan de två aktörerna, och det faktum att spelmanslaget ses som en självklar del av församlingen, kan indirekt tänkas innebära att spelmanslaget även har betydelse för Bodabygden och de människor som bor där. Församlingen betyder mycket för Bodabygden eftersom den enligt informanterna upprätthåller och driver vissa funktioner som Bodaborna är i behov av och gynnas av. Spelmanslagets betydelse för Boda församling, och Boda församlings betydelse för Bodaborna, kan tänkas innebära att spelmanslaget också betyder mycket för Bodaborna och Bodabygden. Konserterna i kyrkan innan jul och sommar är en sammanslagning, ett samarbete och en tradition där församlingen och spelmanslaget samarbetar. Konserternas popularitet och höga besöksantal visar både att det finns en gemensam mening gällande Boda spelmanslag samt att spelmanslaget har betydelse för Bodabygden och de människor som bor där. Dessutom är den frivilliga kollekten som samlas in under jul- och sommarkonserterna ett bevis på att Boda spelmanslag samt kyrkokören Bellatrix har betydelse för Bodaborna och Bodabygden. Det faktum att Bodaborna frivilligt skänker en slant som går till spelmanslaget och kören visar att Bodaborna ser dem som meningsfulla.

Rum och strukturer

Den sista byggstenen, *rum och strukturer*, är ett medium för Bodabygdens uttryck och syftar på var och hur communityn upprätthålls (Liepins 2000:32). Spelmanslagets aktiviteter i Bodabygden, i form av spelningar vid olika tillfällen, utgör tillsammans med byggstenarna människor och mening en del av communityns uttryck. Bodabygden är det rum eller det medium som speglar Bodaborna, deras deltagande i spelmanslagets spelningar och

spelmanslagets betydelse för dem. Bodabygden är förutom ett rum eller en arena för olika uttryck även en plats. Analyseras Bodabygden ur Masseys *progressive sense of place* tar Bodabygden som plats även hänsyn till medlemmarna ur spelmanlaget som inte bor i Boda. Massey hävdar att platsens relationer med omvärlden har påverkan på platsens identitet och att gränserna kan vara mer eller mindre flytande. Det innebär att de medlemmar ur Boda spelmanslag som inte bor i Bodabygden men som reser till Boda för att delta i spelningarna blir en del av Bodabygdens uttryck, vilket även har inverkan på platsidentiteten. Spelmanslagets utomstående medlemmar är under dessa tillfällen både fysiskt inkluderade i platsen men även rumsligt inkluderade i den arena av uttryck som Bodabygden utgör.

Boda kyrkby, som i uppsatsen benämns som en del av Bodabygden, var innan den blev en del av Rättviks kommun en egen socken vilket Boda kyrka och Boda församling är en rest av (Rättviks kommun 2015-03-24). Boda kyrkby hade under den tiden en administrativ gräns som mer tydligt definierade och avgränsade byn. Till strukturen var Boda kyrkby därför mer lik Heideggers platsdefinition. Benämningen Bodabygden som används i uppsatsen är en effekt av socknarnas upplösning, då Boda kyrkby inte längre är tydligt avgränsad från andra byar eller före detta socknar. Platsen Boda utgörs istället av en bygd utan tydliga gränser.

Bodabygden innefattar mindre rum i form av Boda kyrka, Ovanmyra bystuga och Boda Gammelgård. Utan de lokala samlingsplatserna skulle Bodabygden inte komma till uttryck på samma sätt och platsgemenskapen skulle troligtvis se annorlunda ut. Bodaborna skulle inte träffas under just de tillställningarna då Boda spelmanslag spelar i kyrkan, Ovanmyra bystuga eller på Boda Gammelgård. Inte heller skulle de stå i valet att delta eller inte delta i spelmanslagets aktiviteter. Dessutom skulle Bodabygden och Boda spelmanslag till följd av det antagligen inte betraktas som lika meningsfullt bland Bodaborna. Det innebär däremot inte att Bodabygdens platsgemenskap för den sakens skull direkt skulle bli sämre, bara att den skulle komma till uttryck på ett annat sätt. Kanske skulle frånvaron av Boda kyrka, Ovanmyra bystuga och Boda Gammelgård ersättas med andra rum som genom att utgöra medium för Bodabygdens uttryck bidrar till att upprätthålla platsgemenskapen.

De lokala samlingsplatserna Boda kyrka, Ovanmyra bystuga och Boda Gammelgård är rum som även utgör en del av Bodabygdens strukturer. Strukturerna innefattar allt som uttrycker bygden och som bidrar till att upprätthålla den (Liepins 2000:32). Midsommarfirandet i Boda byggs upp av olika strukturer där Boda Gammelgård är en av dem. Även Boda spelmanslag

och det faktum att det kommer många besökare till platsen under midsommar kan tänkas vara strukturer vilka bidrar till att upprätthålla communityn Bodabygden. Bygdens traditioner, både midsommarfirandet men även spelmanslagets sommar- och julspelningar i kyrkan, kan förstås som strukturer vilka uttrycker Bodabygden och framförallt upprätthåller den.

Slutklammern

Uppsatsen utgår från ett specifikt nedslag på den svenska landsbygden där frågan om vilken betydelse Boda spelmanslag har för Bodabygden besvaras med hjälp av fallstudien. Boda spelmanslag med sina utomstående medlemmar är främst betydelsefullt för Bodaborna under midsommarfirandet, samt när spelmanslaget håller konsert i kyrkan innan julen och i början av sommaren. Under spelmanslagets resterande årliga aktiviteter är intresset bland Bodaborna lågt. Den community som undersökts enligt Liepins modell visar sig bestå av relativt svaga kopplingar mellan människor, praktiker, mening och rum/strukturer. Communityn är trots benämningen Bodabygden mer symboliskt knuten till en plats, på det sätt Cohen beskriver, och mer knuten till intresset för folkmusik. Detta resultat kan ses som ett exempel på någonting mer övergripande och relateras till inledningsavsnittet Upptakt. Där förklaras hur gemenskapen och umgänget på den svenska landsbygden har förändrats och gått från att vara baserad på människors arbete till att vara baserad på människors fritid. Att landsbygden till stor del har gått från arbetsgemenskap till fritidsgemenskap skulle kunna vara en anledning till att så få Bodabor deltar under Bodastämman, sommarspelningen på Boda Gammelgård och Ovanmyra- spelningarna. Då landsbygdsbor generellt och troligtvis även Bodabor tvingas jobba på andra orter kan det tänkas att arbetsgemenskapen försvinner till förmån för fritidsgemenskapen, dvs man träffas inte för att man bor och arbetar på en plats utan för att man delar ett intresse som i det här fallet är folkmusik.

Som inledningskapitlet antydde kan det vara svårare att upprätthålla och engagera sig i den lokala gemenskapen då den inte automatiskt kommer med arbetet. Resultatet blir lokalt umgänge och gemenskap i lägre skala, som i Bodabygden där Bodaborna inte deltar i ovan nämnda aktiviteter. Ur uppsatsens intervjuer framkommer det dock inte huruvida Bodaborna arbetar på andra orter eller ej, eftersom frågan inte har ställts. Hypotesen om att Bodaborna i lägre grad deltar under Bodastämman, sommarspelningen på Boda Gammelgård och Ovanmyra- spelningarna på grund av skiftet från arbetsgemenskap till fritidsgemenskap kräver därför ytterligare forskning och är ämne för en egen uppsats. Samma fenomen kan urskiljas i Falun. Som det framkom under observationen av Ovanmyra- spelningen är det få Falubor som kommer för att dansa när deras lokala spelmanslag spelar på orten. Tillsammans med fallstudien av Bodabygden kan det bidra till ytterligare diskussioner om vilka effekter

skiftet från arbetsgemenskap till fritidsgemenskap har både på Bodabygden men även på hela den svenska landsbygden.

Källor

Boda spelmanslag. 2016-05-06. *Turnéplan*. Tillgänglig:
<http://www.bodaspelmanslag.se/turneplan/> [2016-05-06]

Boda spelmanslag. 2016-07-06. *Historik*. Tillgänglig:
<http://www.bodaspelmanslag.se/historik/> [2016-07-06]

Cohen, Anthony Paul. 1985. The Symbolic Construction of Community. I: Hamilton, Peter. (red.), *KEY IDEAS*. Okänd utgivningsort: Ellis Horwood Ltd and Tavistock Publications Ltd. Tillgänglig:
<http://14.139.206.50:8080/jspui/bitstream/1/1714/1/Cohen,%20Anthony%20P.%20-%20Symbolic%20Construction%20of%20Community%20Key%20Ideas%201985.pdf>

Dalarnas Tidningar. 2014-03-21. *Hall Britta levde 40 år som vallkulla*. Tillgänglig:
<http://www.dt.se/allmant/dalarna/hall-britta-levde-40-ar-som-vallkulla> [2016-06-21]

Ekman, Ann-Kristin. 2006. Skuggbyn- under ytan på en avfolkningsby. Om stratifiering, sociala relationer och överlevnad. *Bebyggelsehistorisk tidskrift*, (Nr. 51), 67-88.

Föreningen Dalkarlsvägen. 2016-06-21. *Historien om Dalkarlsvägen*. Tillgänglig:
<http://www.dalkarlsvagen.se/historia-berattelser/> [2016-06-21]

Gunnarsdotter, Yvonne. 2005. *Från arbetsgemenskap till fritidsgemenskap*. Diss. Uppsala: Sveriges lantbruksuniversitet.

Kaijser, Lars & Öhlander, Magnus. 2011. *Etnologiskt fältarbete*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend. 2014. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

Liepins, Ruth. 2000. New energies for an old idea: reworking approaches to 'community' in contemporary rural studies. *Journal of Rural Studies*, vol. 16, ss. 23-35.

Massey, Doreen. 1994. *Space, place, and gender*. Minneapolis: University of Minnesota Press. Tillgänglig:

<http://narrativadigitalmagister.wikispaces.com/file/view/Space%2CPlace+and+Gender-Doreen+Massey.pdf>

Musikverket. 2016-06-21. *Folkmusiksamlingar*. Tillgänglig:

<http://musikverket.se/svensktvisarkiv/musik/folkmusik/> [2016-06-21]

Musik vid Siljan Vänföreningen. 2016-04-25. *Musik vid Siljan*. Tillgänglig:

<http://www.musikvidsiljan.se/> [2016-05-06]

Musik vid Siljan Vänföreningen. 2016-05-30. *Program 2016*. Tillgänglig:

<http://www.musikvidsiljan.se/program/program-2016/> [2016-05-30]

NE (Nationalencyklopedin AB). 2016-05-10. *Institution*. Tillgänglig:

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/institution> [2016-05-10]

NE (Nationalencyklopedin AB). 2016-05-15. *Karaktär*. Tillgänglig:

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/karakt%C3%A4r> [2016-05-15]

NE (Nationalencyklopedin AB). 2016-05-25. *Symbol*. Tillgänglig:

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/symbol> [2016-05-25]

Ronström, Owe. 1990. Folkmusik- en sjudande gryta. I: *Sicken turk. Invandrarnas svenska historia*. Riksförbundet för hembygdsvårds årsbok, ss. 153-164. Tillgänglig:

http://owe.ompom.se/pdf/026-Folkmusik_en_sjudande_gryta.pdf [2016-06-21]

Rättviks kommun 2015-03-24. *Våra byar*. Tillgänglig: <http://www.rattvik.se/bygga-bo-och-miljo/vara-byar.html> [2016-06-15]

SCB (Statistiska centralbyrån). 2015-06-09. *Dagens urbanisering- inte på landsbygdens bekostnad*. Nr 2015:124. Tillgänglig: http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Artiklar/Dagens-urbanisering--inte-pa-landsbygdens-bekostnad/ [2016-05-19]

Sveriges Spelmäns Riksförbund. 2016-06-21. Zornmärkesveckan i Mora 2-10 juli.
Tillgänglig: <http://www.spelmansforbund.se/index.php/17-nyheter/134-musik-vid-siljan-2>
[2016-06-21]

Teorell, Jan & Svensson, Torsten. 2007. *Att fråga och att svara*. Malmö: Liber AB.

Thurén, Torsten. 2007. *Vetenskapsteori för nybörjare*. Stockholm: Liber AB. Upplaga 2:5.

Trost, Jan. 2010. *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur AB. Upplaga 4:4.